

Особливо динамічний характер мають відносини між органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями в великих містах, адже там більш активно відбувається формування так званого «третього сектора», тобто громадських організацій, що забезпечують взаємодію місцевої влади і підприємницьких структур, надають на конкурсній основі за рахунок місцевих бюджетів різні соціальні послуги.

Вплив громадських організацій на місцеву політику та політиків залежить від моделі самоврядування, що існує в територіальній громаді, регіоні чи субрегіоні.

Взаємодія громадських організацій і органів місцевого самоврядування є важливим чинником установавання довіри громадян до влади, а тому цю діяльність слід заохочувати, наприклад, шляхом прийняття закону «Про неприбуткові громадські організації», проект якого вже не один рік перебуває на розгляді Верховної Ради України.

Отже, важливими завданнями оптимізації взаємодії інституту місцевого самоврядування з державою та громадськими організаціями в Україні на сучасному етапі мають стати: розмежування і збалансування функцій, повноважень між органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; підготовка кваліфікованих кадрів для всіх рівнів місцевого самоврядування; посилення роботи органів місцевої влади на зміцнення єдності соборності нашої держави; проведення адміністративно-територіальних, регіональних реформ; впровадження конструктивного соціального партнерства між центром і регіонами; підтримка нових економічних форм господарювання; розвиток місцевих традицій, національної культури, збереження історичних цінностей; включення в повну силу потенціалу місцевих кадрів у розв'язання нагальних проблем, для чого необхідно ліквідувати жорсткі рамки централізованої опіки і залишити на місцях лише мінімально необхідні органи державного контролю; налагодження надійного прямого і зворотного зв'язку з населенням; заохочення ініціативи громад та громадських організацій у формі тендерів на соціальні програми; внесення змін до нині діючих Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації», прийняття закону «Про неприбуткові громадські організації», «Муніципального кодексу».

Список використаної літератури:

1. Ганущак Ю. Общественный договор между государством и самоуправлением // Зеркало недели. 2005. с. 7.(6 авг.)
2. Дружинский В. Станет ли Украина государством самоуправляемых громад? // Зеркало недели. 2005. с. 20-21. (8 окт.).
3. Зотова З.М. Власть и общество: проблемы взаимодействия / Под общей редакцией А. Попова. М., 2001, с. 144
4. Європейська Хартія місцевого самоврядування // Політологія. Хрестоматія. Навч. посібник. К.: Альтерпрес, 2004. с. 817-822
5. Лаврик В. Місцеве самоврядування в Україні: більше запитань, ніж відповідей // Право України. 1999. №7. с. 42-43.
6. Нагребецька І. Підмурівки європейської демократії: погляд зі Страсбурга // Урядовий кур'єр. -2003. 31 трав., с. 6

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Денисюк Світлана Георгіївна

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Роль політичної комунікації в житті суспільства важко перебільшити: вона визначає особливості політичної діяльності на різних рівнях, від неї залежить швидкість і якість прийняття рішень, оптимізація взаємин між різними соціальними групами тощо. Сьогодні комунікація між суспільством і владою ускладнюється, що пов'язано з багатьма причинами, зокрема, поступовим засвоєнням громадянами демократичних цінностей і норм, розвитком

сучасних інформаційних технологій та ін.. Однак особливе занепокоєння викликає стан і якість сучасної політичної комунікації в Україні, оскільки наявними є незадоволеність населення діяльністю політиків, їх ставленням до громадян та їх проблем, відсутністю конкретних дій щодо подолання кризових явищ в країні тощо. Тому сьогодні одним з державних пріоритетів України повинна бути модернізація політичної комунікації на основі демократичних цінностей та інститутів.

Взагалі під політичною комунікацією ми маємо на увазі сукупність процесів інформаційного обміну, передачі політичної інформації, що структурує політичну діяльність і надає їй нового значення. В нашій праці зосередимо увагу на такому рівні взаємин, як «владна еліта—суспільство». Щодо модернізації, то це процес трансформації суспільства, який супроводжується формуванням політичних інститутів, соціальною мобілізацією та розширенням політичної участі, поширенням демократичних цінностей і норм, властивих розвиненим країнам, у країнах менш розвинених.

Звичайно, модернізація політичної комунікації є складним процесом, оскільки комунікація як система об'єкт-суб'єктних, суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин має комплекс інваріативних характеристик. Їх поєднання може як послабляти, так і підсилювати ціннісну доміную, гуманістичний зміст відносин у суспільстві. Певна випадковість і неочевидність контактів міжвладною елітою і громадянами, еkleктичне сполучення ідеологічних і позаідеологічних способів символізації створює ще й додаткові труднощі в організації політичної комунікації. В таких умовах з'являється реальна загроза згорання діалогу між владою і суспільством, що додатково актуалізує запропоновану тему.

До того ж, від рівня комунікативної компетентності учасників взаємодії, якості символічного виробництва і способів його конвертації в політичний простір залежить розвиток всієї політичної системи суспільства. Також є актуальною розробка комплексу інноваційних механізмів та інструментів політичної комунікації, які нададуть можливість на основі управління знаннями та інформацією адекватно реагувати на виклики інформаційної епохи. Крім того, в умовах падіння довіри громадян до органів влади, важливо розробити конкретні шляхи модернізації політичної комунікації, що було б зрозуміло і підтримано суспільством.

Дослідженню комунікативних процесів в політиці присвячені праці таких класиків політичної науки: М. Вебера, Р. Даля, Р. Нойштадт [1-3]. Комунікативний характер влади розкривається в працях Д. Істона, Г. Алмонда, а також в концепції інформаційно-кібернетичної моделі політичної системи К. Дейча, в працях психолога Т. Болла [4-7]. Класичною є інтерпретація комунікативного процесу К. Шеннона і У. Уівера та ін. [8]. Також слід відмітити праці таких вчених, як Д. Грабер, Ж.-П. Шварценберг, П. Норіс, М. Херманн [9-12]. Значний внесок в дослідження етапів розвитку політичної комунікації та визначення причин трансформації сучасних політичних систем здійснили британські вчені Дж. Блумлер і Д. Каванага [13]. Пами використані праці сучасних російських та українських науковців: М. Бебика, М. Вершиніна, М. Головагого, В. Горбатенка, М. Гуревича, М. Грачова, В. Корнієнка, І. Дзялошинського, В. Кравченка, Ю. Нісевича, О. Попова [14], А. Соловійова та інших.

Не дивлячись на значний доробок в галузі дослідження політичної комунікації, не достатньо вивчені особливості та шляхи розвитку політичної комунікації в сучасному українському суспільстві.

Виходячи із вищезазначеного, метою нашого дослідження є аналіз процесів модернізації у просторі політичної комунікації в сучасній Україні.

Можна помітити, що сьогодні відбуваються зміни в життєвих стандартах, зразках поведінки і потребах, які часто супроводжуються негативними явищами. На наш погляд, головне в модернізації — це перетворення форм і змісту суспільно-політичного життя, його інституційної сфери, норм, цінностей, ментальності та інших соціокультурних сторін соціуму. Аналізуючи модернізацію саме політичної комунікації, ми зосередимо увагу на її особливостях і чинниках, які впливають на цей процес для прогнозування її подальшого розвитку.

Як зазначалось, сьогодні громадяни не задоволені рівнем взаємодії з політичними діячами. В свою чергу, політична еліта, змінюючи одна одну, з часів незалежності не налагодила цивілізований контакт з громадськістю. Можна стверджувати, що сьогодні

відбулось зміцнення владної вертикалі, що утворює бюрократичну централізацію. В таку модель, як правило, не інтегровані механізми саморозвитку і саморегуляції, тобто механізми подолання суперечностей і недоліків розвитку системи зусиллями самих учасників. Інакше кажучи, звичайно оновлення комунікації може ініціюватися зверху, а не знизу, що створить небезпеку невідповідності трансльованих владою ініціатив потребам населення. Тобто в таку мобілізаційну модель комунікації імпліцитно закладений конфлікт владної еліти і суспільства, викликаний слабкістю механізмів зворотного зв'язку. Такий стан вимагає вдосконалення політичної комунікації для того, щоб вона, з одного боку, і сама по собі забезпечувала здійснення модернізаційного процесу, а з іншого – гарантувала його громадське обговорення, оскільки воно, як механізм артикуляції і агрегації інтересів різних сегментів суспільства, може зробити модернізацію адекватною запитам населення.

Однак сьогодні особливості політичної комунікації визначаються низкою таких проблем, як неефективний зворотній зв'язок, проблема довіри, характер взаємодії органів влади з громадянами, дефіцит методів комунікації тощо.

Щодо методів, то сучасна епоха інформатизації і медіатизації прискорює модернізацію політичної комунікації: за короткий проміжок часу можна отримати інформацію і знання, що може надати додатковий імпульс у розвитку суспільства. Однак такий потужний вплив мас-медіа може і гальмувати процес модернізації, оскільки здатний маніпулювати свідомістю громадян. Також суттєво впливає на перебіг цього процесу діяльність як традиційних (органи влади, ЗМІ, ЛГД), так і нових суб'єктів комунікації (лобісти, аналітичні центри, фабрики думки (thinktanks), веб-розробники, графічні дизайнери, блогери, групи впливу (advocacy groups)), які професійно створюють поле взаємодії, роблять комунікацію раціональною і певною мірою маніпулятивною. Тому, на нашу думку, можна виокремити процеси, які прискорюють модернізацію політичної комунікації на сучасному етапі: індивідуалізація, економізація, естетизація, раціоналізація і медіатизація та інше.

Звичайно, крім інформаційного чинника модернізації комунікації, важливим є ціннісний, що пов'язаний як з характеристиками діяльності владної еліти, так і очікуваннями громадян. Так, важливими є такі характеристики діяльності органів влади, як відповідальність, прозорість, включеність і технологічність, наявність яких свідчить про ступінь демократизації суспільства і рівень модернізації комунікації.

Говорячи про модернізацію політичної комунікації, ми виходимо на такі її нові види, як комунікація в умовах прийняття непопулярних політичних і соціально-значущих рішень, а також кризове управління; стратегічна комунікація; media-relations; government-public communication; комунікація з основними цільовими аудиторіями; іміджеві комунікації і репутаційний менеджмент [14]. Як ми зазначали, комунікація між елітою і громадянами в Україні переважно є односпрямованим процесом, хоча модернізація направлена в бік створення мультисуб'єктної діалогової комунікації на основі чітких та ефективних механізмів побудови зворотного зв'язку та інтерактивному характері взаємодії.

На наш погляд, результатом модернізації повинна стати політична комунікація, що відповідає таким критеріям: бути лабільною щодо відповіді на виклики соціетальної системи, що динамічно розвивається; бути «місткою» щодо реакції на всі можливі соціетальні труднощі; чутливою до всього різноманіття, притаманного сучасному суспільству та передбачувана для врахування всіх можливих проблемних моментів. Якщо вона буде відповідати цим критеріям, то стане справжньою цінністю для суспільства. В свою чергу, така модернізація комунікації стимулюватиме демократизацію суспільства і всієї політичної системи України.

Отже, модернізація політичної комунікації є об'єктивним процесом, який свідчить про розвиток політичної культури і свідомості населення. На модернізацію комунікації суттєво впливають нові політичні суб'єкти, які додають їй технологізму і раціональності, що вносить певні суперечності в цей процес. Враховуючи перераховані особливості, в прогнозуванні подальшої модернізації комунікації може допомогти теорія ігор, в рамках якої досліджується раціональний вибір кожного з учасників і користь від отриманого результату [15].

Модернізація політичної комунікації покликана сприяти залученню до процесу вироблення і ухвалення політичних рішень максимальної кількості різних груп інтересів, що у

результаті приведе до формування гармонійної і збалансованої державної політики, основою якої є широкий суспільний консенсус.

Оскільки модернізація політичної комунікації є динамічним процесом і багатоаспектним явищем, то його чинники потрібно вивчати на рівні міждисциплінарних досліджень. На наш погляд, в подальших наукових розвідках потрібно зосередити більше уваги на вивченні таких процесів, як індивідуалізація та економізація політичної комунікації, оскільки вони на сьогоднішній день не достатньо вивчені і можуть як стримувати, так стимулювати її модернізацію.

Список використаної літератури:

1. Вебер М. «Объективность» социально-научного и социально-политического познания / М. Вебер // Избранные произведения. — М.: Прогресс, 1990. — 808 с.
2. Даль Р. О демократии / Даль Р. — М.: Аспект Пресс, 2000. — 208 с.
3. Нойштадт Р. Президентская власть и нынешние президенты / Ричард Нойштадт ; пер. с англ. А. Захарова. — М. : Моск. шк. полит. исследований, 2009. — 464 с.
4. Истон Д. Категории системного анализа политики / Истон Д. — Режим доступа: <http://www.politnauka.org/library/teoria/iston.php>.
5. Almond G.A. Comparative Politics Today. A World View / Almond G.A., Powell G.B.Jr., Strom K., Dalton R.J. — N.Y.: Longman, 2003. — P. 51-67.
6. Deutsch K. The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control / Deutsch K. — N.Y.: Free Press, 1963. — 316 p.
7. Болл Т. Власть / Т. Болл // Полис. 1993. — № 5. — С. 36-42.
8. Shannon C. E. The Mathematical Theory of Communication / Shannon C. E., Weaver W. — Urbana, Illinois: University of Illinois Press, 1949. — 117 p.
9. Graber D. Mass Media and American Politics / Graber D. — 4th ed. Wash.: CQ Press, 1993. — 439 p.
10. Шварценберг Ж.-П. Политическая социология / Шварценберг Ж.-П. — М: 1992. — Ч.1. — С. 174.
11. Norris P. Political Communications and Democratic politics. For John Bartle and Dylan Griffiths (eds) Political Communication Transformed: From Morrison to Mandelson / Norris P. — Basingstoke: Macmillan, 2000.
12. Херманн М.К. Политическая коммуникация: воздействие средств массовой информации на общество в современных государствах: Выступление на конференции в Московской школе политических наук / Херманн М.К. — 2000. — 9 дек. — Режим доступа: <http://www.nethistory.ru/biblio/1043179735.html>.
13. Blumler J.G. The Third Age of Political Communication: Influences and Features / J.G. Blumler // Political Communication. — 1999. — 16: 3. — P. 209-230.
14. Попов О.А. Современный процесс коммуникации органов исполнительной власти и общества: отечественный и зарубежный опыт / О.А. Попов // Политика и общество. — 2010. — № 7. — С. 42-52.
15. Денисюк, С.Г. Технологічний вимір політичної комунікації : монографія / Денисюк С.Г. — Вінниця : ВНТУ, 2010. — 275 с.

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Дмитрієвих Наталія Олександрівна
Херсонський національний технічний університет

У сучасних умовах інститути влади в Україні практично вичерпали свої внутрішні ресурси і не в змозі успішно вирішити проблему активізації процесу формування громадянського суспільства (старі вже вичерпалися, нових ще не має, а традиційні механізми